

OECDs **RETNINGSLINJER**
FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

NORGES KONTAKTPUNKT
FOR ANSVARLIG NÆRINGS LIV

ÅRSRAPPORT
2015

FORORD

Internasjonale investeringar og handel mellom land er avgjerande for utviklinga av verdssamfunnet. OECD, Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling, arbeider m.a. for å fremje dette gjennom å opne for investeringar over landegrensar. Samtidig har organisasjonen som ledd i dette oppstilt forventningar til korleis fleirnasjonale selskap skal opptre ansvarleg. Dei er uttrykt i OECDs retningslinjer for fleirnasjonale selskap som har blitt oppdatert og modernisert jamleg, sist med ein omfattande revisjon i 2011.

Retningslinjene stiller krav på alle viktige område for internasjonal forretningsverksemd. Eit viktig formål med revisjonen var at dei skulle ta opp i seg krav som elles er utvikla for spesielle sektorar eller fagområde, så som menneskerettar og miljøspørsmål. Dette skal gjere det lettare for bedrifter å orientere seg i kva for forventningar som verdssamfunnet stiller i eitt overordna dokument. Dei 34 medlemsstatane i OECD, og 12 andre statar som har slutta seg til, er forplikta til å fremje retningslinjene overfor eige næringsliv.

Eit viktig element er at alle medlemsstatar skal opprette det som blir kalt nasjonale kontaktpunkt. Det er organ med tre formål: å fremje retningslinjene overfor næringslivet, å vere klageinstans for klagar over korleis eit selskap har opptredd i ulike samanhengar som kan vere i strid med retningslinjene, og å samarbeide internasjonalt med OECD sentralt og med andre kontaktpunkt.

I den kriseramman verdsøkonomien som verda no står midt i er det særleg viktig å fremje eit ansvarleg næringsliv. Dette blei understreka i juni 2015 i slutt-erklæringa frå G7-landa, der det blei sagt at dei sju statane forplikta seg til å styrkje «mechanisms for providing access to remedies including the National Contact Points (NCPs) for the OECD Guidelines for Multinational Enterprises».

Sentralt i OECDs retningslinjer er fokus på å førebyggje at bedrifter krenkar retningslinjene. Dei er framoverretta handlingsorienterte krav. Ved å følgje retningslinjene vil eit selskap unngå å krenkje menneskerettar eller bidra til miljøødelegging og ein vil vere med å byggje opp sterkare og meir handlekraftige demokratiske statar i utviklingsland. Derfor er det viktig å spreie kjennskapen til retningslinjene og derfor har det norske kontaktpunktet m.a. tatt initiativ til workshops for norske bedrifter der ein kan lære korleis ein skal handtere menneskerettsspørsmål – det som blir kalt Human Rights Due Diligence.

I året som kjem tar Kontaktpunktet sikte på både å føre dette arbeidet vidare og å presentere for ulike bransjar meir konkretiserte rettleiingar som blir utarbeidd for enkeltsektorar, så som for finanssektoren, for leverandørkjeden i landbrukssektoren og tekstil- og skobransjen og ei rettleiing for konsultasjonar med berørte partar i utvinningsindustri. OECD har allereie utarbeidd ei rettleiing om leverandørkjeder for konfliktmineralar.

Men Kontaktpunktet er óg eit forum for å løyse konflikhtar om retningslinjene har blitt etterlevde eller ikkje. I slike tilfelle kan alle – typisk interesseorganisasjonar – klage ei eller fleire bedrifter inn for Kontaktpunktet – som så kan leggje til rette for eller sjølv mekle mellom partane med sikte på å finne fram til ei løysing for framtida. Eit eksempel på dette i 2015 er meklinga i saka mellom Foreningen for internasjonale vannstudier og Norconsult som er omtalt seinare i rapporten. Men Kontaktpunktet kan óg bistå med konkret rettleiing uavhengig av ein formell klage.

Vi i Kontaktpunktet stiller opp med råd og rettleiing både til bedrifter, enkeltpersonar og interesseorganisasjonar. Denne årsrapporten viser kva for aktivitetar Kontaktpunktet har drive i det siste halvtanna år. Det er berre å ta kontakt.

OLA MESTAD

leiar

HVA ER OECDs RETNINGSLINJER FOR ANSVARLIG NÆRINGS LIV?

- De mest omfattende anbefalingene om ansvarlig næringsliv
- Anbefalinger fra 46 lands myndigheter
- Gjelder selskap med internasjonal virksomhet, uansett hvor selskapene driver
- Et verktøy for å håndtere sosial- og miljømessig risiko
- Retningslinjene inneholder en unik klage- og meklingsmekanisme gjennom nasjonale kontaktpunkt

Målet for retningslinjene er at:

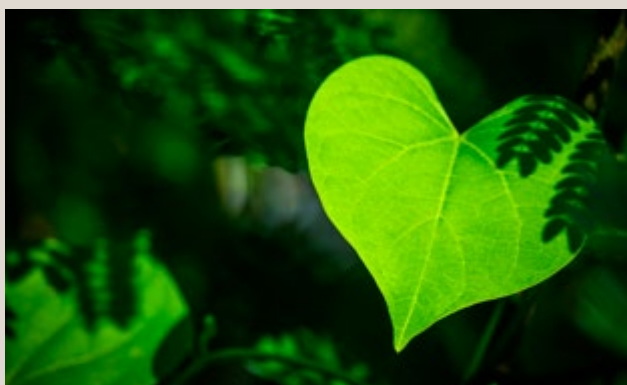
- Næringslivet skal bidra til bærekraftig utvikling
- Virksomheter skal unngå å forårsake skade der de opererer

Retningslinjene omtaler også forventinger på andre områder som åpenhet og rapportering, forbrukerinteresser, vitenskap og teknologi, konkurranse og beskatning.

Hvordan skal bedrifter oppnå dette? OECDs retningslinjer anbefaler at bedrifter gjennomfører aktsomhetsvurderinger. Kontaktpunktet har i 2015 kurset 15 norske bedrifter i aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter. Kursene videreføres i 2016. Les mer om dette senere i rapporten.

Ifølge OECDs retningslinjer skal bedrifter bidra til å:

Bevare miljøet

Respektet menneskerettigheter

Ivareta arbeidstakerrettigheter

Unngå korrupsjon og smøring

OM NORGES OECD-KONTAKTPUNKT

Norges OECD-kontaktpunkt er et uavhengig, offentlig ekspertorgan. Alle OECD-land er forpliktet til å etablere en slik ikke-rettslig klagemekanisme. Medlemmene utnevnes av Utenriksdepartementet og Nærings- og fiskeridepartementet på grunnlag av faglig kompetanse, og er basert på forslag fra NHO, LO og sivilsamfunnet.

Kontaktpunktet har tre hovedoppgaver:

- 1 fremme OECDs retningslinjer for ansvarlig næringsliv og gi veiledning i disse
- 2 behandle klagesaker
- 3 samarbeide internasjonalt med OECD sentralt og med andre OECD-kontaktpunkt

Kontaktpunktet består fra og med mars 2015 av fire medlemmer:

- Ola Mestad, jusprofessor ved Universitetet i Oslo – leder
- Frode Elgesem, advokat i Thommessen
- Synne Homble, konserndirektør i Cermaq
- Gro Granden, spesialrådgiver i LO.

Fram til mars 2015, var Hans Petter Graver, jusprofessor ved Universitetet i Oslo, leder av Kontaktpunktet.

Årsrapporten for 2015 dekker perioden fra juli 2014 til utgangen av 2016, på grunn av omlegging av rapporteringsperiode hos OECD sentralt.

Frode Elgesem, Gro Granden, Synne Homble og Ola Mestad

1. KONTAKTPUNKTETS ARBEID MED FREMME AV OECDs RETNINGSLINJER

En av hovedoppgavene til Kontaktpunktet er å fremme OECDs retningslinjer for norsk næringsliv. Kontaktpunktet gir veiledning om disse og informerer gjennom en rekke kanaler som våre nettsider, Facebook og LinkedIn.

Utsnitt fra Kontaktpunktets nettside www.ansvarlignæringsliv.no

Finansavisen 06.12.2015 – intervju med Kontaktpunkt-medlemmene om deres arbeid med ansvarlig næringsliv

Sekretariatet til Kontaktpunktet bidro med en artikkel til tidsskriftet «økonomi og finans» sitt temanummer om næringslivets samfunnsansvar, i oktober 2014

Følg oss:

Dagens Næringsliv 15.10.2015 trakk frem OECD-kontaktpunkt som det mest konkrete virkemiddel for at næringslivet respekterer menneskerettighetene

SATSINGSOMRÅDE I 2015: KURS FOR NORSKE BEDRIFTER

Kompetansebygging for norsk næringsliv om menneskerettigheter

I 2015 gjennomførte Kontaktpunktet et pilotprosjekt for 15 norske bedrifter der bedriftene fikk opplæring i å gjennomføre aktsomhetsvurderinger for menneskerettigheter. Dette var et konkret tiltak for å sette bedriftene i stand til å respektere menneskerettighetene, uavhengig av hvor i verden de opererer. Prosjektet er unikt i Norge, og tilbakemeldingene fra deltakerne var gode. Vi viderefører kurset i 2016 for en ny gruppe med norske bedrifter.

Hva er Human Rights Due Diligence?

Human Rights Due Diligence er en metode som innebærer at bedrifter kartlegger, forebygger og begrenser risiko for menneskerettighetsbrudd og gjør rede for hvordan de håndterer konsekvensene av sin virksomhet. Begrepet kommer fra FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, og prinsippene er innarbeidet i OECDs retningslinjer. Gjennom blant annet regjeringens handlingsplan om næringsliv og menneskerettigheter (2015), stilles det økte forventninger til at norske bedrifter gjennomfører aktsomhetsvurderinger i egen virksomhet.

Hvilke bedrifter deltok?

Gjennom tre praktiske samlinger fikk norske selskaper en innføring i hvilke forventninger som stilles til norske selskaper som opererer i utlandet og hva som må gjøres for å oppfylle disse. Gjennom aktiv deltakelse om utfordringer og erfaringer utviklet bedriftene en tillitsbasert dialog bedriftene imellom. Det var en variert gruppe med bedrifter som deltok, av ulik størrelse og fra forskjellige bransjer:

- Dagligvare og handel
- Finans
- Rederi
- Industri

Gode tilbakemeldinger – en vellykket pilot

Deltakere har forklart at de fikk en forståelse for et komplekst og abstrakt tema, slik menneskerettigheter gjerne kan oppleves. Etter å ha satt seg inn i rammeverket, opplevde flere at de etter hvert forstod at menneskerettigheter ikke nødvendigvis er så vanskelig og komplisert. Det ble uttalt at det følte som 'å se det med nye briller'. Det var et vellykket pilotprosjekt, og nye kurs videreføres derfor i 2016.

KONGSBERG

«Kurset skapte bevisstgjøring og generell kunnskap om et tema det er komplisert å jobbe med. Konsulentbistanden ga muligheter for å arbeide videre med problemstillinger som mer konkret angår vår bedrift» NILS MOLIN, KONGSBERG GRUPPEN

Aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter

Slik oppsummerer kursholderne pilotprosjektet Human Rights Due Diligence:

Å følge opp standpunktet om å respektere menneskerettighetene i praksis, er krevende for bedrifter. Deltakerne på kurset er norske bedrifter som har aktivitet eller forretningspartnere i land hvor risikoen for å være involvert i menneskerettighetskrenkelser er høy. Pilotprosjektet ga deltakerne konkrete verktøy til å gjennomføre prosessen med å kartlegge om bedriften er eller kan bli involvert i menneskerettighetskrenkelser, både i egen virksomhet og mot forretningspartnere, og hvordan bedriftene kan bidra til forbedringer. Erfaringsutveksling mellom deltakerne er en viktig del av opplegget. Bedriftene hadde mange felles utfordringer og mye å lære av hverandre, på tvers av bransje, geografi og størrelse.

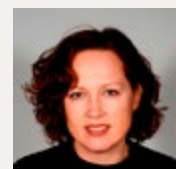
Kristin Holter - Stakeholder, Aase Gundersen og Gro Nystuen - ILPI

«Kurset bidro med god læring, interessante presentasjoner og diskusjoner, reelle utfordringer og gode modeller og verktøy. Gjennom kurset ble det etablert et nettverk av kolleger dedikert til implementeringen av aktsomhetsvurderinger innen menneskerettigheter og vi ser fram til å videreføre den konstruktive dialogen»

RACHEL NÜRNBERG GROUX, STATKRAFT

«Vi har skjont at å jobbe med menneskerettigheter ikke trenger å være så komplisert» ANNE KATRINE GANGSTAD/TRINE FROGNER, MESTER GRØNN

ARRANGEMENT HVOR KONTAKTPUNKTET HAR DREVET INFORMASJONSARBEID:

Lansering av Regjeringens handlingsplanen om menneskerettigheter og næringsliv

Utenriksminister Børge Brende lanserte i oktober 2015 Regjeringens handlingsplan for menneskerettigheter og næringsliv. Blant innleiderne var Kristin Skogen Lund fra NHO og kontaktpunktmedlem Synne Homble. Homble presenterte hvordan Kontaktpunktet fremmer OECDs retningslinjer og næringslivets arbeid med menneskerettigheter. Hun forklarte at

Kontaktpunktet kan behandle klagesaker om menneskerettigheter, men at Kontaktpunktets viktigste bidrag er å tilby bedriftene opplæring i å forebygge brudd på menneskerettigheter. Hun fremhevet at Kontaktpunktets kurs i Human Rights Due Diligence er en unik mulighet til konkret opplæring i en metode og bruk av denne i egen bedrift.

Dialogseminar om handlingsplanen

Kontaktpunktet arrangerte i samarbeid med Initiativ for etisk handel og Utenriksdepartementet et dialogseminar i oktober om handlingsplanen for næringsliv og menneskerettigheter. En rekke norske bedrifter deltok. Kontaktpunktet redegjorde for hvilke forventninger OECDs retningslinjer stiller og ga eksempler på klagesaker der Kontaktpunktet har gjennomgått hvordan norske bedrifter har etterlevd OECDs retningslinjer.

Fungerende sekretariatsleder for OECD-kontaktpunkt, Cathrine Halsaa, la fram eksempler på klager som ofte handler om bedrifters manglende aktsomhetsvurdering

Engasjerte næringslivsrepresentanter ba om tydelige forventninger for å følge opp handlingsplanen om menneskerettigheter og næringsliv

ANDRE ARRANGEMENT

«Hvis du synes god rapporteringer er vanskelig, prøv dårlig omdømme» - Nytteverdien av GRI ble diskutert et møte i CSR Norge i juni. Panelet bestod av f.v. Ove Narvesen (Avinor), Maria Gjølberg (DNV GL), Frode Elgesem (OECD-kontaktpunkt) og Kirsten Margrethe Hovi (Hydro).

11. september 2014 deltok Sekretariatet til Norges OECD-kontaktpunkt på CSR-konferanse i regi av Norges Rederiforbund og CSR Norge, med innlegg om forventningene i OECDs retningslinjer og om det norske kontaktpunktet. Tema for konferansen var «Orden i eget hus – og i leverandørkjeden». Rundt 100 representanter fra næringsliv, myndigheter og akademia deltok på konferansen. Presentasjonene omhandlet bl.a. tips til hvordan man kan utvikle antikorrupsjonsprogrammer og foreta risikoanalyser.

Det norske kontaktpunktet har mottatt flere klagesaker der urfolks interesser har stått sentralt. Her fra møte i Regnskogfondet og Forum for urfolk i bistanden oktober 2014, hvor Graver redegjorde for kontaktpunktets håndtering av slike klagesaker.

Kontaktpunktet deltar ofte med informasjon og stand på relevante møtepunkt for næringslivet. Her er sekretariatsleder Kamilla H. Kolshus på konferansen til Norwegian-African Business Association - NABA

Menneskerettighetene omfatter faglige rettigheter

OECDs retningslinjer er mer omfattende enn ILOs konvensjoner og har klare forventninger til at selskaper respekterer menneskerettighetene. Faglige rettigheter omfatter organisasjonsfrihet, det vil si arbeidstakeres rett til å organisere

seg i egen valgt forening, og rett til å føre kollektive forhandlinger. Faglige rettigheter står sentralt i menneskerettighetene, i likhet med ILOs øvrige kjernekonvensjoner.

De fleste Hovedavtalene, for eksempel avtalen mellom LO-NHO, har bestemmelser om betydningen av et anstendig og bærekraftig arbeidsliv. Bedriftene oppfordres til å legge prinsippene i OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og FNs Global Compact til grunn for sin virksomhet hjemme og ute.

Globale rammeavtaler (Global Framework Agreement) inngått mellom konsernets morselskap og ett eller flere norske fagforbund i samarbeid med internasjonale faglige sammenslutninger, henviser stadig oftere både til ILOs kjernekonvensjoner og OECDs retningslinjer. Seks norske selskap, blant dem Telenor ASA og Aker ASA, har en slik avtale. Tilsvarende gjelder avtaler om europeiske samarbeidsutvalg (European Works Council) for selskaper i EU/EØS.

I land der fagforeninger ikke er tillatt, for eksempel Qatar, er Hydro Norge ASA et eksempel på at man kan sikre arbeidstakerorganisering gjennom en global rammeavtale. Avtalen fastsetter at det skal velges verneombud og vararepresentanter (Safety Delegates

Foto: Hydro Norge ASA

and alternates) fra alle ansatte kategorier, bedrifter og avdelinger. Ifølge avtalen skal dette forankres i Qatalums ledelse, som skal sørge for at verneombudene får ressurser og tid til å gjøre jobben.

Kontaktpunktmedlem Gro Granden er spesialrådgiver i LO og medlem av fagforeningenes rådgivende komite til OECD (TUAC).

Veiledning til ambassadene

En viktig oppgave for mange utenriksstasjoner er fremme av norske næringsinteresser. Regjeringen forventer at norsk næringsliv opptrer ansvarlig, og Kontaktpunktets rolle er å være til hjelp i stasjonenes arbeid med å fremme ansvarlig næringsliv. Kontaktpunktet har i 2015 fulgt opp alle norske utenriksstasjoner med informasjon om OECD-kontaktpunktet og OECDs retningslinjer.

2. KONTAKTPUNKTETS BEHANDLING AV KLAGESAKER

Den andre hovedoppgaven til Kontaktpunktet er å behandle klagesaker der det hevdes at en norsk bedrift ikke har etterlevd OECDs retningslinjer. Kontaktpunktet gir veiledning og tilbyr mekling mellom klager og den innklagede bedriften. Kontaktpunktet er ingen rettslig instans, men vi oppfordrer partene til å finne en løsning i saken. Kontaktpunktet innleder behandlingen med en vurdering av om saken skal tas til behandling eller ikke, og saken avsluttes med en slutterklæring. Slutterklæringen publiseres på nettsidene våre i forståelse med partene, sammen med andre dokumenter i saken.

De fire stadiene i Kontaktpunktets klagebehandling

Kontaktpunktet meklet frem en felleserklæring mellom FIVAS og Norconsult hvor Norconsult forplikter seg til å styrke sine rutiner for å forebygge mulige menneskerettsbrudd også i kommende prosjekter, i tråd med OECDs retningslinjer. Her under signeringen av felleserklæringen. Fra venstre: Jonas Holmqvist (FIVAS), Ola Mestad (mekler, Kontaktpunktleder) og Per Kristian Jacobsen (Norconsult)

Avsluttede klagesaker 2014 – 2016¹

Kontaktpunktet har siden juni 2014 ferdigbehandlet fire klagesaker.

Klagesakene gjenspeiler at klager til Kontaktpunktet kan gi ulike utfall. Dersom klager og den innklagede ikke kommer til enighet gjennom mekling, avgir Kontaktpunktet sin vurdering i en slutterklæring. Prosedyrer for klagebehandling ligger på Kontaktpunktets nettsider ansvarlignæringsliv.no.

¹ Klagen mot Statkraft ble ferdigbehandlet i februar 2016, og inngår derfor i denne årsrapporten

Jijnjevaerie Sameby mot Statkraft

AKTSOMHETSURDERINGER I VINDKRAFTPROSJEKT I REINDRIFTSOMRÅDE VSVERIGE	
Mottatt klagesak	Oktober 2012
Bedrift	Statkraft AS
Klager	Jijnjevaerie Sameby
Sektor	Energi - vindkraft
Relevante kapitler i OECDs retningslinjer	II (Overordnede retningslinjer) IV (Menneskerettigheter) VI (Miljøvern)
Avsluttet klagesak	9. februar 2016 - slutterklæring
Tilgjengelige dokumenter (nettsiden)	Klage, første vurdering, innledende tilsvaer fra bedrift, slutterklæring, pressemelding

Jijnjevaerie Sameby (Samebyen) i Sverige leverte i oktober 2012 en klage til Norges og Sveriges kontaktpunkt. I klagen hevdet Samebyen at Statkraft SCA Vind ABs (SSVAB) planlagte vindkraftprosjekt i Jämtland i Sverige, ville begrense Samebyens mulighet til en fortsatt bærekraftig reindrift. Samebyen ba det norske og svenske kontaktpunktet legge til rette for dialog med Statkraft/SSVAB. Kontaktpunktene la i 2014 til rette for eksternt mekling, men meklingen førte ikke frem. Kontaktpunktene avsluttet derfor saken med en slutterklæring med vurderinger av forholdene og anbefalinger for fremtidig samarbeid. Begge parter viste vilje til å delta konstruktivt i prosessen.

Det sentrale i klagen var hvorvidt Statkraft/SSVAB hadde tatt hensyn til Samebyens interesser og respektert deres menneskerettigheter i forbindelse med vindkraftprosjektet. Hadde de gjennomført risikobaserte aktsomhetsvurderinger på menneskerettighetsfeltet? Hadde de avhjulpet eventuelle negative konsekvenser når de ble klar over disse? Et viktig punkt var å se på konsultasjonene som Statkraft/SSVAB hadde gjennomført med Samebyen.

Hovedkonklusjon fra kontaktpunktene i saken:

- Det var ikke grunnlag for å konkludere med manglende etterlevelse av OECDs retningslinjer fra Statkraft/SSVAB.
- På enkelte områder er det rom for forbedringer, bl.a. at Statkraft/SSVAB kan vise enda tydeligere respekt for urfolks rettigheter.
- Partene anbefales å vise ny vilje til å fremforhandle en avtale om videre utvikling av vindkraftprosjektene, omfang, utbredelse og kompensasjonsordninger.
- Det ble understreket at konsultasjoner måtte skje kontinuerlig slik at også nye forhold diskuteres, eksempelvis når det viser seg at konsekvensene av vindkraftutbygging er større enn opprinnelig forventet.

Foto: Christian Houge

Hva slags aktsomhetsvurderinger bør gjøres ved utbygging av vindkraft i reindriftsområder? Og hvordan kan Statkraft best ta hensyn til urfolks spesielle rettigheter? Dette var sentralt i Kontaktpunktets behandling av klagen fra Jijnjevaerie Sameby til Statkraft. Foto: Malin Hillström

Cotton Campaign, Anti-Slavery International og KTNC Watch mot Norges Bank Investment Management

AKTSOMHETSURDERINGER I FINANSSEKTOREN USBEKISTAN	
Mottatt klagesak	3. desember 2014
Bedrift	Norges Bank Investment Management (NBIM)
Klager	Cotton Campaign, Anti-Slavery International, KTNC Watch
Sektor	Finans
Relevante kapitler i OECDs retningslinjer	II (Overordnede retningslinjer) IV (Menneskerettigheter)
Avsluttet klagesak	3. juli 2015 – første vurdering og slutterklæring
Tilgjengelige dokumenter (nettsiden)	Klage, vedlegg til klage, spørsmål til selskap, selskapets tilsvær, første vurdering og slutterklæring, pressemelding

Kontaktpunktet mottok 3. desember 2014 en klage fra Cotton Campaign, Anti-Slavery International og KTNC Watch vedrørende Statens Pensjonsfond Utlands investeringer i de sørkoreanske selskapene Daewoo International og POSCO, og deres påståtte bruk av barne- og tvangsarbeid gjennom datterselskap i Usbekistans bomullsindustri. Klagerne ba NBIM kontakte Daewoo International og Posco for å stoppe de påståtte uønskede aktivitetene i selskapene.

For det norske kontaktpunktet reiste saken spørsmål om hva slags aktsomhetsvurderinger som kan forventes av en minoritetsaksjonær, og prinsipielle spørsmål om OECDs retningslinjers anvendelse på finansinstitusjoner. Kontaktpunktet har tidligere behandlet disse spørsmålene grundig i saken Forum for utvikling og miljø mot NBIM i 2013. Der ble det gitt anbefalinger til NBIM om hvordan de kan etterleve OECDs retningslinjer. I denne nye saken opprettholdt Kontaktpunktet anbefalingene fra 2013. Samtidig ble det vist til at OECD har en pågående prosess for å konkretisere forventninger til finanssektoren, herunder til minoritetsaksjonærer.

Det ble konkludert med at en fornyet behandling av de samme prinsipielle spørsmålene om finanssektorens etterlevelse av retningslinjene, kort tid etter forrige behandling og samtidig med en avklaringsprosess i OECD, ikke ville bidra til å fremme oppfyllelsen av retningslinjene. Kontaktpunktet avsluttet saken med en slutterklæring.

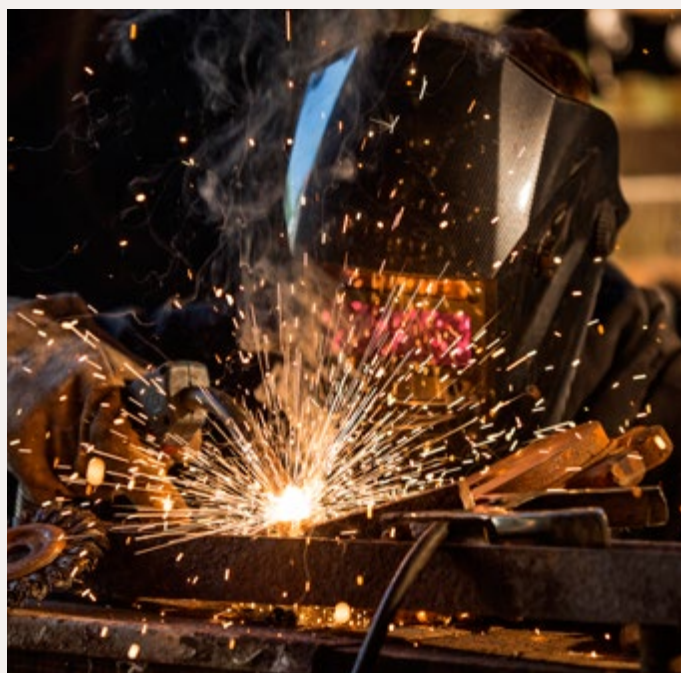
Hva slags aktsomhetsvurderinger kan forventes av minoritetsaksjonærer? Dette var et sentralt spørsmål i de to klagenes Kontaktpunktet mottok i 2014 mot NBIM. Dette er også gjenstand for behandling i OECDs prosjekt for å gjennomgå finanssektorens komplekse og sammensatte porteføljer for å sette søkelys på hvordan de kan gjennomføre aktsomhetsvurderinger.

United Steel Workers, Birlesik Metal IS mot Norges Bank Investment Management

AKTSOMHETSVALDERINGER I FINANSSEKTOREN CANADA/TYRKIA	
Mottatt klagesak	10. november 2014
Bedrift	Norges Bank Investment Management (NBIM)
Klager	United Steel Workers, Birlesik Metal IS
Sektor	Finans
Relevante kapitler i OECDs retningslinjer	II (Overordnede retningslinjer) IV (Menneskerettigheter)
Avsluttet klagesak	3. juli 2015 – første vurdering og slutterklæring
Tilgjengelige dokumenter (nettsiden)	Klage, vedlegg til klage, spørsmål til selskap, selskapets tilsvar, første vurdering og slutterklæring, pressemelding

Kontaktpunktet mottok 10. november 2014 en klage fra United Steel Workers (USW) og Birlesik Metal IS. Klagen vedrørende Statens Pensjonsfond Utlands investeringer i det nordamerikanske selskapet Crown Holdings Inc, og dets påståtte brudd på arbeidstakerrettigheter i datterselskapene i henholdsvis Canada og Tyrkia. Klagerne ba NBIM kontakte Crown Holdings for å stoppe de påståtte uønskede aktivitetene i selskapene.

Denne klagesaken ble fellesbehandlet med klagesaken fra Cotton Campaign, Anti-Slavery International og KTNC Watch mot Daewoo International og Posco, og Norges Bank Investment Management. Etter Kontaktpunktets vurdering omhandlet denne saken de samme prinsipielle spørsmålene og fikk dermed samme konklusjon. Se forrige side for Kontaktpunktets konklusjon.

Foreningen for internasjonale vannstudier - FIVAS mot Norconsult AS

AKTSOMHETSVALDERINGER I VANNKRAFTPROSJEKT MALAYSIA	
Mottatt klagesak	22. august 2014
Bedrift	Norconsult AS
Klager	FIVAS – Foreningen for internasjonale vannstudier
Sektor	Energi - vannkraft
Relevante kapitler i OECDs retningslinjer	II (Overordnede retningslinjer) III (Åpenhet) IV (Menneskerettigheter)
Avsluttet klagesak	2. juni 2015 – felleseklæring
Tilgjengelige dokumenter (nettsiden)	Klage, spørsmål til selskap, selskapets tilsvar, første vurdering, felleseklæring, slutterklæring, pressemelding

Det norske Kontaktpunktet mottok 22. august en klage fra Foreningen for internasjonale vannstudier (FIVAS).

I klagen fremmet FIVAS påstander om at Norconsults aktiviteter, gjennom sitt forretningssamarbeid knyttet til vannkraftprosjektene Murum og Barak i Malaysia, er i strid med OECDs retningslinjer. Norconsult avviste disse påstandene. Kontaktpunktet gjennomførte mekling mellom partene som førte til en felleseklæring som fremhever betydningen av aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter.

Felleseklæringen beskriver blant annet at Norconsult respekterer urfolks rettigheter. Videre vil Norconsult gjennomføre aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter, bærekraftsrapportering (GRI), samt sikre at konsernets etiske retningslinjer og styringsdokumenter er i samsvar med OECDs retningslinjer.

Norconsult har i det aktuelle prosjektet en mindre rolle som konsulent med begrenset innflytelse på selve prosjektet, men vil styrke sine rutiner for å forebygge mulige menneskerettighetsbrudd også i kommende prosjekter. Dette er i tråd med OECDs retningslinjer.

Medlemmer fra urfolksgrupper Penan demonstrerer mot utbygging av Murum-dammen i Malaysia, hvor Norconsult har levert konsulenttenester.
Foto: Tora Systad Tyssen

«Vannkraftutbyggingen i Malaysia har iboende risiko for brudd på urfolksrettigheter. Vi diskuterer jevnlig bekymringene fra sivilsamfunnet med damprosjektledelsen i SEB, med felles mål om å forebygge eller begrense negative sosiale og miljømessige konsekvenser av prosjektene». NORCONSULT

«Vi er glade for at Norconsult anerkjenner at urfolk er spesielt utsatt ved vannkraftutbygginger og at urfolksrettigheter må følges i konsultasjonsprosesser. Det er spesielt positivt at Norconsult for fremtiden vil være tydeligere utad om hvordan de vurderer slik risiko i prosjekter de involveres i». FIVAS

«Det er særlig viktig at Norconsult vil gjennomgå sine rutiner for å forebygge mot mulige menneskerettighetsbrudd også i kommende prosjekter, selv om de har en mindre rolle som konsulent med begrenset innflytelse på selve prosjektet» LEDER AV OECD KONTAKTPUNKT, OLA MESTAD

3. SAMARBEID INTERNASJONALT MED OECD SENTRALT OG ANDRE OECD-KONTAKTPUNKT

Samarbeid for å styrke kontaktpunktordningen

Den tredje hovedoppgaven til Kontaktpunktet er å samarbeide med OECD og kontaktpunkt i andre land. Målet er at næringslivet skal møte like krav og behandling av kontaktpunkt i alle land. Det er svært ulikt hvordan kontaktpunktordningen fungerer i de 46 landene. Noen kontaktpunkt har knapt ressurser til å behandle klager eller drive informasjonsarbeid. Det norske kontaktpunktet ønsker å bidra til at alle kontaktpunkt gir samme type informasjon om forventningene til næringslivet. Dette gjelder særlig i klagesaker, slik at det ikke bare er i noen land bedrifter får kritikk for å ikke etterleve OECDs retningslinjer, mens det knapt blir omtalt andre steder.

I 2015 deltok Kontaktpunktet blant annet på meklingsworkshop i Wien og seminar i Budapest, med erfaringsutveksling i behandling av klagesaker. Mestad holdt også innlegg på en konferanse om ansvarlig næringsvirksomhet og aktsomhetsvurderinger i København for et stort antall danske bedrifter.

OECD-seminar i Beijing om ansvarlig næringsliv

Ola Mestad presenterte Norges OECD-kontaktpunkt i Beijing for kinesiske myndigheter og selskaper

Kontaktpunktet støtter tiltak som kan bidra til å fremme ansvarlig næringsliv i land som ikke er tilsluttet OECDs retningslinjer, som Kina. Kina er verdens største produsent, og den nest største motakeren av utenlandske direkte investeringer, etter USA. Kina er også verdens største eksportør. Kina spiller derfor en nøkkelrolle for bedriftenes samfunnsansvar i en globalisert verden. Det er derfor særlig interessant at Kina er i ferd med å etablere et miljø for ansvarlig næringsliv. På sikt kan dette bidra til at Kina slutter seg til OECDs retningslinjer.

Kontaktpunktleder Ola Mestad innledet på en OECD-konferanse i Beijing med formål å fremme ansvarlig næringsliv i landet.

Representantene fra kinesiske myndigheter og bedrifter viste stor interesse for OECDs kontaktpunktordning. I sin innledning fokuserte Mestad på hvordan Norge har organisert kontaktpunktet som et politisk og faglig uavhengig organ med eksperter utvalgt i samarbeid mellom arbeidsgiver- og arbeidstakersiden og sivilsamfunnet. Kontaktpunktet vil følge utviklingen av OECDs prosjekt i Kina videre.

Kontaktpunktmedlem Frode Elgesem holdt innlegg på en konferanse for næringslivet i Praha

En rekke kontaktpunkt samlet i Budapest for å utveksle erfaringer med kontaktpunktordningen.

Tidligere Kontaktpunktleder Hans Petter Graver ledet fagfellevurderingen av Danmarks Kontaktpunkt. Dette er en viktig øvelse for å bidra til at kontaktpunktordningen fungerer så likeartet som mulig.

Seminar i Brasil om OECDs retningslinjer

Ambassadør Aud Marit Wiig, NBCC visepresident Camila Mendes Vianna, Hans Petter Graver og generalkonsul Helle Klem

Kontaktpunktet samarbeider med det brasilianske og britiske kontaktpunkt for å dele erfaringer og bidra til gjensidig kompetanseheving. På et seminar i Rio de Janeiro i 2015 deltok ca. 50 personer fra brasiliansk næringsliv, sivilsamfunn, fagforeninger og academia. Daværende leder for Kontaktpunktet, Hans Petter Graver, redegjorde for norske erfaringer med mekling.

Det er viktig for Kontaktpunktet å samarbeide med Brasil fordi mange norske bedrifter er til stede der, og et fungerende kontaktpunkt i Brasil bidrar til utvikling i ansvarlig næringsliv. Dersom det skulle oppstå en klagesak rundt en norsk bedrift etablert i Brasil, vil samarbeidet mellom kontaktpunktene være nyttig i oppfølgingen.

I samarbeid med det norske generalkonsulatet i Rio ble det også arrangert et møte for det norsk-brasilianske handelskammeret. Det var stort oppmøte fra bedrifter, sivilsamfunn, fagforeninger, brasilianske myndigheter, i tillegg til Innovasjon Norges representant i Rio og den norske ambassaden i Brasilia. Dilemmaer knyttet til ulike kapitler i OECDs retningslinjer som menneskerettigheter, miljø og korrupsjon ble drøftet. Norsk næringsliv ga uttrykk for at utfordrende konkurranse fra bedrifter i land med lavere krav innenfor samfunnsansvar.

Internasjonale arrangement for ansvarlig næringsliv

Hvert år arrangeres to store internasjonale arrangement om ansvarlig næringsliv hvor Kontaktpunktet deltar; OECDs globale forum for ansvarlig næringsliv og FNs forum for næringsliv og menneskerettigheter. Dette er konferanser det er nyttig for norske bedrifter å delta på.

Forumets mål er å styrke den internasjonale dialogen om ansvarlig næringsliv. Forumet bidrar til debatt og forståelse av OECDs retningslinjer, og relevante verktøy tilknyttet disse.

Tidligere kontaktpunktleder Hans Petter Graver ledet paneldebatt om kontaktpunktenes rolle for å fremme ansvarlig næringsliv, under OECDs globale forum

Leder av OECDs arbeidsgruppe for ansvarlig næringsliv, Roel Nieuwenkamp, på OECDs globale forum for ansvarlig næringsliv juni 2015

Kontaktpunktet deltok på FNs globale forum, her ved kontaktpunktmedlem Frode Elgesem og sekretariatet ved Cathrine Halsaa og Thea Husom

– Hvert år oppfordrer Kontaktpunktet norsk næringsliv til å delta på denne nyttige konferansen. Kontaktpunktmedlem Frode Elgesem deltok på forumet i 2015 og uttalte følgende: «*Det er en gledelig utvikling at stadig flere bedrifter deltar under FNs forum for menneskerettigheter og næringsliv. Konferansen viser at det er stort behov for å konkretisere den innsatsen næringslivet forutsettes å gjøre. Her vil sektorspesifikk veiledning fra OECD på hvordan bedrifter kan gjøre aktsomhetsvurderinger på menneskerettighetsfeltet være av stor betydning.*»

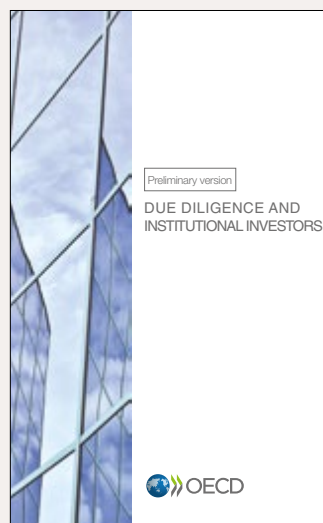
OECDs SEKTORSPEKIFISKE VEILEDERE

OECDs retningslinjer er overordnede, og det er stor etterspørsel etter konkrete råd til og erfaringsutveksling fra spesifikke bransjer og sektorer. OECD utarbeider derfor konkrete tilleggsviledere for ulike sektorer. Dette hører under OECDs såkalte «Proactive Agenda».

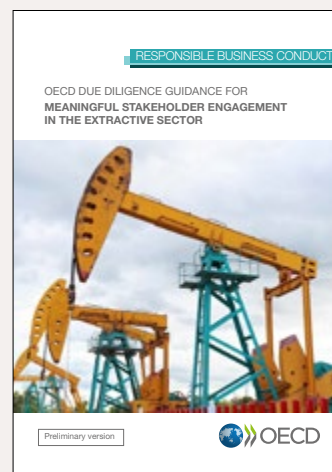
I 2014 – 2015 har OECD arbeidet med veiledere for:

- Landbrukssektoren og leverandørkjeden
- Tekstil- og skobransjen og leverandørkjeden
- Finansektoren
- Utvinningsindustrien: Hvordan gjennomføre konsultasjoner med berørte parter?

Disse vil supplere veilederen om «Konfliktmineraler og leverandørkjeden» fra 2011. Norges OECD-kontaktpunkt vil arbeide for å spre kunnskap om OECDs sektor-spesifikke veiledninger i samarbeid med norsk næringsliv og andre aktører.

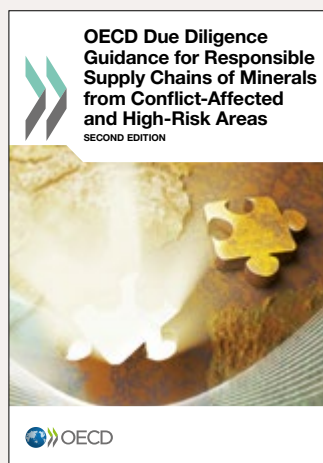
OECD utarbeider en veileder for finansektoren

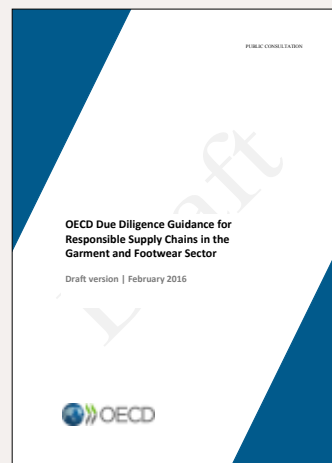
OECDs veileder for utvinningsindustrien og konsultasjoner med berørte parter

Etter tragedien ved Rana Plaza i Bangladesh i 2013, hvor flere tusen tekstilarbeidere omkom eller ble skadet, har OECD hatt et særlig fokus på hvordan selskap kan bidra til å forbedre forholdene i leverandørkjeden til tekstil- og skobransjen.

OECDs veileder for konfliktmineraler og leverandørkjeden

OECDs utkast til veileder for tekstil- og skobransjen og ansvarlige leverandørkjeder

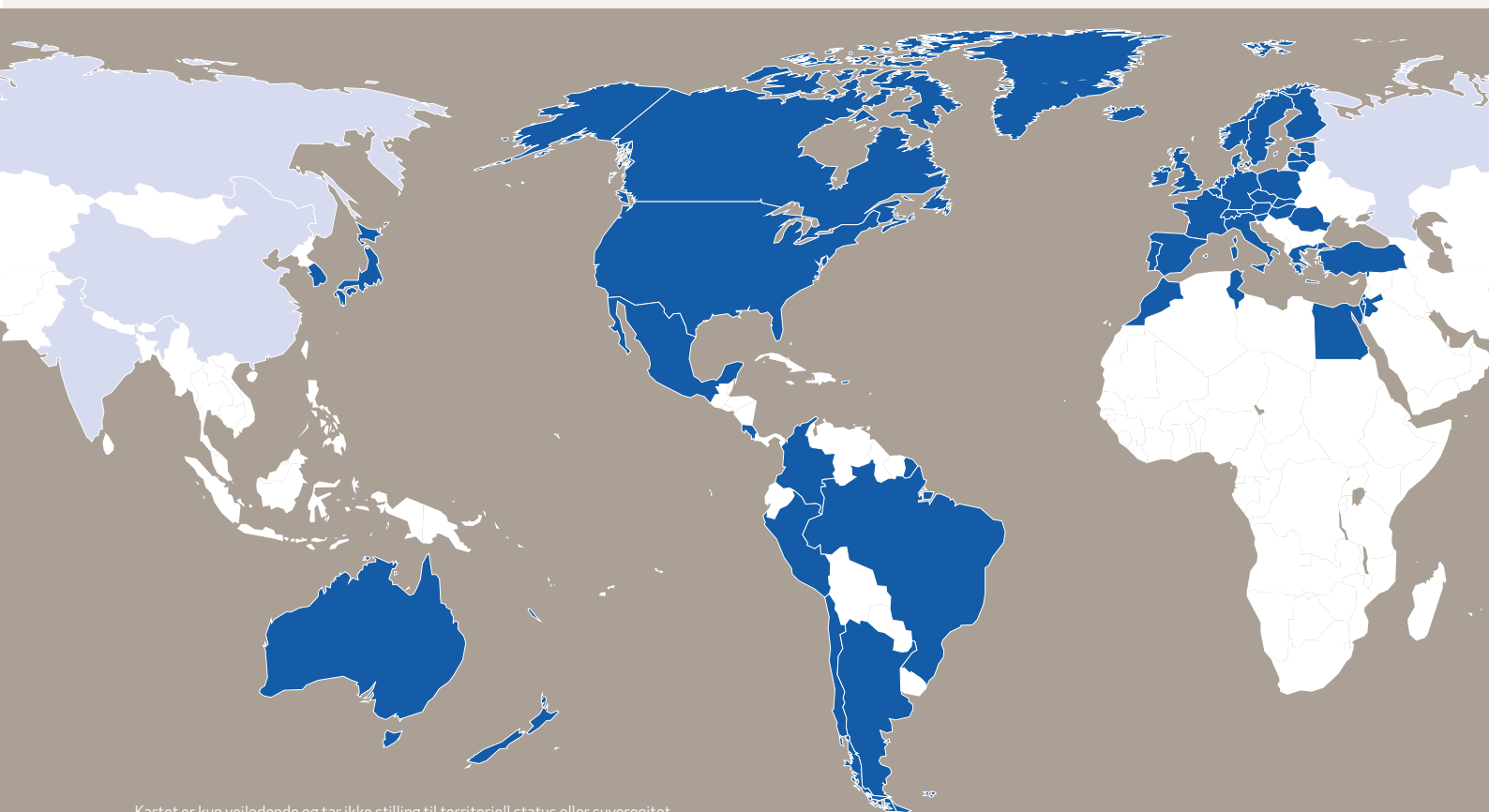

OECDs veileder for ansvarlige leverandørkjeder i landbruks- og matvaresektoren gir en modell for bedriftens strategi for å sikre ansvarlighet, en fremgangsmåte for å sikre ansvarlighet, en fremgangsmåte for å sikre ansvarlighet, en fremgangsmåte for å sikre ansvarlighet, en fremgangsmåte for å sikre ansvarlighet – alt tilpasset de utfordringene som typisk finnes i landbruks- og matvaresektoren

REGNSKAP 2014 OG 2015

Alle beløp er i NOK

	2014 FORBRUK	2015 FORBRUK
Honorar Kontaktpunktmedlemmer	345 000	332 500
Lønn sekretariatet	1 778 000	1 924 497
Reiser	385 000	351 000
Ekstern konsulentbistand	612 000	1 390 378
IKT, div kontor og trykksaker	18 000	101 327
Informasjonsvirksomhet/møter	140 916	251 661
Oversettelser	115 000	121 175
Div		4 704
Støtte nordisk ministerråd		
TOTALT	3 393 916	4 477 242

Kartet er kun veiledende og tar ikke stilling til territoriell status eller suverenitet.

● 46 land har vedtatt å følge OECDs retningslinjer og er dermed forpliktet til å opprette et nasjonalt kontaktpunkt.

Land med kontaktpunkt: Argentina, Australia, Østerrike, Belgia, Brasil, Canada, Chile, Colombia, Costa Rica, Tsjekkia, Danmark, Egypt, Estland, Finland, Frankrike, Tyskland, Hellas, Ungarn, Island, Irland, Israel, Italia, Japan, Jordan, Latvia, Litauen, Luxembourg, Mexico, Marokko, Nederland, New Zealand, Norge, Peru, Polen, Portugal, Romania, Slovakia, Slovenia, Sør-Korea, Spania, Sverige, Sveits, Tunisia, Tyrkia, Storbritannia og USA

● **Observatørland:** India, Kina og Russland

Kontakt oss

oecdncp@mfa.no
Norges OECD-kontaktpunkt
Postboks 8114 Dep
N-0032 OSLO, Norge
www.ansvarlignæringsliv.no

OECDs **RETNINGSLINJER**
FOR FLERNASJONALE SELSKAPER

NORGES KONTAKTPUNKT
FOR ANSVARLIG NÆRINGS LIV

Kamilla H. Kolshus
Sekretariatsleder
khk@mfa.no
97 64 08 51

Cathrine Halsaa
Seniorrådgiver
Cathrine.halsaa@mfa.no
23 95 14 82

Thea Bakke Husom
Førstekonsulent
Thea.Bakke.Husom@mfa.no
23 95 13 70